

7. Словник іншомовних слів. Шуканий термін: Суб'єктивний. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%D1%F3%E1%27%BA%EA%F2%E8%E2%ED%E8%E9>
8. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 №1697-VII. *Голос України*. 2014. №206
9. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів. Кодекс, затверджений Всеукраїнською конференцією прокурорів 27.04.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text>

УДК 349.2

DOI: 10.32751/2617-5967-2024-02-12

Лісов Д.

магістр 2 року навчання

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ ПРО ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПРАЦІВНИКІВ СУДОВИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена обґрунтуванню необхідності розробки та прийняття, а також окресленню основного змісту Закону України «Про професійний розвиток працівників судових органів». Метою цього Закону є створення умов, за яких кожен працівник судових органів зможе реалізувати своє право на професійний розвиток, підвищуючи таким чином свій рівень соціальної безпеки, незалежність суду та самостійність суддів. Структурно пропонується Закон складається з 11 розділів. У розділі «Загальні положення» визначаються основні терміни, окреслюється законодавство та зміст державної політики у сфері професійного розвитку працівників судових органів. Також закріплюються принципи та критерії професійного розвитку, визначаються аспекти публічного адміністрування та участь суб'єктів громадянського суспільства у цій сфері. Розділ «Професійне навчання працівників судових органів» регулює питання організації та забезпечення професійного навчання, уточнює форми, засоби і методи професійного навчання. У розділі «Спеціалізовані форми професійного навчання та розвитку» забезпечується юридична визначеність менторства та використання інформаційно-комунікаційних технологій. Розділ «Етичні стандарти та професійна етика» окреслює основні етичні стандарти для працівників і процедури забезпечення непорушності положень Кодексу професійної етики працівників судових органів. Розділ «Атестація працівників судових органів» визначає зміст цієї кадрової процедури, коло працівників, які не підлягають атестації, а також процедуру підтвердження результатів неформального професійного навчання. У розділі «Фінансування заходів щодо забезпечення професійного розвитку працівників судових органів» містяться гарантії належного фінансового забезпечення системи професійного розвитку без порушення принципу незалежності суду. Розділ «Мотивування та стимулювання працівників судових органів» визначає заходи мотивування та стимулювання, включаючи організацію системи психологічної підтримки працівників. Особливу увагу приділяється розділам «Міжнародне співробітництво у сфері

професійного розвитку», «Інновації у професійному розвитку», «Підтримка правового порядку у системі професійного розвитку працівників судових органів» та «Прикінцеві та перехідні положення». У висновках статті узагальнюються результати проведеного наукового дослідження.

Ключові слова: правотворча діяльність, працівники судових органів, професійне навчання, професійний розвиток, реформа законодавства, соціальна безпека.

The article is devoted to substantiating the need to develop and adopt the Law of Ukraine “On the Professional Development of Judicial Workers” and clarifying its main content. The purpose of this Law is to create conditions under which every judiciary employee can exercise their right to professional development, thereby increasing social security, judicial independence, and the independence of judges. Structurally, the proposed Law consists of 11 sections. The section “General Provisions” defines basic terms, outlines the scope of legislation, and elaborates on the content of state policy in professional development for judicial workers. Additionally, this section establishes the principles and criteria for professional development and delineates aspects of public administration and the participation of civil society actors in this area. The section “Vocational Training of Judicial Workers” regulates the organization and provision of vocational training, specifying the forms, means, and methods employed in the process. The section “Specialized Forms of Professional Training and Development” ensures legal clarity for mentoring practices and integrating information and communication technologies. The section “Ethical Standards and Professional Ethics” sets forth the fundamental ethical standards for judiciary employees and outlines procedures to uphold the provisions of the Code of Professional Ethics for Judicial Workers. The section “Certification of Judicial Workers” outlines the content of this personnel procedure, specifies which employees are exempt from certification, and describes the process for validating the results of informal vocational training. The section “Financing Measures to Ensure the Professional Development of Judicial Workers” provides guarantees for adequate financial support of the professional development system, ensuring this support does not compromise the principle of judicial independence. The section “Motivation and Stimulation of Judicial Workers” details measures for motivation and stimulation, including the establishment of a system for psychological support for employees. The article pays special attention to the sections “International Cooperation in the Field of Professional Development,” “Innovations in Professional Development,” “Supporting Legal Order in the System of Professional Development of Judicial Workers,” and “Final and Transitional Provisions.” The conclusions of the article summarize the results of the conducted scientific research.

Keywords: judicial workers, lawmaking activity, legislative reform, professional development, professional education, social security.

Постановка проблеми. Професійний розвиток працівників судових органів є ключовим фактором, який визначає якість та ефективність правосуддя в Україні, а також є важливою гарантією забезпечення незалежності суду та самостійності суддів. Незважаючи на це, до сьогодні в Україні не було створено та прийнято спеціальний законодавчий акт, який регулює різні аспекти професійного розвитку відповідних працівників. Що ж стосується Закону України «Про професійний розвиток працівників» від 12 січня 2012 р. № 4312-VI, то ним регламентуються питання професійного розвитку працівників у цілому, а отже – без урахування особливостей роботи в системі правосуддя, важливості дотримання

принципу незалежності суду та самостійності суддів у контексті професійного розвитку працівників. Отже, на сьогоднішній день, враховуючи специфіку роботи судових органів у нашій державі, виникає необхідність у розробці та прийнятті спеціального Закону України «Про професійний розвиток працівників судових органів», який: по-перше, дозволить враховувати унікальні потреби та вимоги до професійного розвитку працівників судових органів, що ускладнено у межах діючого законодавства у цій сфері; по-друге, формуватиме умови для забезпечення високого рівня професіоналізму працівників судових органів, що безпосередньо пов'язано з якістю правосуддя та довірою суспільства до системи правосуддя.

Аналіз наукової літератури та невирішені раніше питання. Аналіз наявної наукової літератури дозволяє дійти висновку про відсутність актуальних наукових розвідок, присвячених комплексному регулюванню ключових основ професійного розвитку працівників судових органів, а саме – обґрунтування потреби прийняття спеціального законодавчого акту, що врегулюватиме різні аспекти професійного розвитку вказаного кола працівників. Поряд із тим, слід констатувати багатьма ученими і дослідниками вже розкривались різні проблемні аспекти правового регулювання професійного розвитку працівників загалом (серед яких В.М. Андріїв [1], К.С. Балог [2], А.С. Барський [3], О.В. Горпинченко [4, с. 30–68], М.Ю. Єфремова [5], Ю.С. Іванова [6], С.М. Мішок [7], В.О. Радіонова-Водяницька [8], Д.В. Суліменко [9] та ін.) і суддів зокрема (наприклад, Б.І. Базарником [10], Н.Г. Шукліною [11]). Враховуючи напрацювання цих учених можемо сформулювати пропозиції щодо створення спеціального законодавчого акту, який буде регулювати професійний розвиток працівників судових органів.

Мета статті полягає в аргументації потреби розробки та прийняття, а також в окресленні змісту Закону України «Про професійний розвиток працівників судових органів». Для досягнення цієї мети слід вирішити наступні *завдання*: 1) обґрунтувати у загальному вигляді необхідність створення відповідного законодавчого акту; 2) викласти цілі та завдання цього Закону; 3) окреслити основні засади та напрями, на яких ґрунтуватиметься професійний розвиток працівників судових органів; 4) визначити та обґрунтувати структуру Закону України «Про професійний розвиток працівників судових органів»; 5) узагальнити результати дослідження.

Виклад основного матеріалу. Комплексно осмислюючи необхідність розробки та подальшого прийняття Закону України «Про професійний розвиток працівників судових органів» важливо зазначити, що такий законопроект має встановлювати правові та організаційні засади професійного розвитку відповідного кола працівників, спрямовані на забезпечення високого рівня професійної компетентності, етики та ефективності системи правосуддя, будучи таким чином однією з важливих гарантій незалежності судової влади та самостійності суддів. У зв'язку із цим зазначимо, що відповідний законодавчий акт має враховувати особливі потреби працівників судових органів у безперервному навчанні та підвищенні кваліфікації, а також необхідність впровадження та інноваційного вдосконалення сучасних технологій та передових практик у їх професійну діяльність.

Необхідно окремо наголосити, що прийняття цього Закону обумовлене необхідністю: по-перше, посилення довіри суспільства до системи правосуддя України через підвищення професійного рівня працівників судових органів; по-друге, забезпечення відповідності кваліфікації працівників судових органів сучасним вимогам та стандартам у сфері професійного розвитку працівників, враховуючи усі гарантії незалежності суду та

самостійності суддів; по-третє, створення умов для безперервного професійного зростання та розвитку співробітників судових органів, що є спеціальним правовим механізмом реалізації права на освіту, а також на професійний розвиток в цілому, що в сукупності мають важливу соціально-правову значимість (з огляду на вплив цих прав на соціальну безпеку означеного кола працівників); по-четверте, формування цілісної системи навчання та атестації працівників судових органів, що враховує їх специфіку та особливості професійної діяльності; по-п'яте, протидії будь-яким проявам корупції, недобросовісності у цілому та забезпечення дотримання високих етичних стандартів серед працівників судових органів України.

Відповідно, метою запропонованого законопроекту буде формування нормативно-правових та організаційних умов, за яких кожен працівник судових органів зможе реалізувати своє право на професійний розвиток, зміцнюючи таким чином свій рівень соціальної безпеки та рівень незалежності суду, самостійності суддів, а відповідно – сприяючи формуванню високопрофесійної, компетентної та юридично й морально-етично відповідальної системи правосуддя України, спроможної своєчасно та ефективно захищати права, свободи та законні інтереси людини і громадянина, культивуючи панування права у суспільстві та державі. Таким чином, основними завданнями цього законопроекту можна вважати: по-перше, розробку та впровадження ефективних програм професійного навчання та розвитку працівників судових органів; по-друге, встановлення чітких критеріїв та стандартів професійної кваліфікації та етики для працівників судових органів; по-третє, забезпечення системного підходу до атестації та оцінки професійного рівня працівників судових органів; по-четверте, підтримку та стимулювання працівників судових органів у їхньому прагненні до безперервного професійного розвитку, а також ефективного та інклюзивного, сумлінного і добросовісного виконання службових обов'язків; по-п'яте, сприяння міжнародному співробітництву та обміну передовим досвідом у сфері професійного розвитку працівників судових органів.

Враховуючи викладене, а також переваги і недоліки Закону України «Про професійний розвиток працівників» від 12 січня 2012 р. № 4312-VI, можемо дійти висновку, що запропонований нами Закон України «Про професійний розвиток працівників судових органів» має складатися з наступних 11 розділів:

1) розділ «Загальні положення». У ст. 1 «Визначення основних термінів» будуть визначатися ключові терміни, які використовуються в Законі, щоб забезпечити однозначність та чітке розуміння всіх ключових термінів (оскільки це сприятиме правильному застосуванню та інтерпретації норм відповідного законодавчого акту), а саме: «дистанційне навчання», «працівники судових органів», «менторство в судових органах», «етичні стандарти працівників судових органів», «організації працівників судових органів», «програми розвитку лідерських якостей», «психологічна підтримка працівників судових органів». У ст. 2 «Законодавство та державна політика у сфері професійного розвитку працівників судових органів» мають описуватись основні законодавчі акти, що складають відповідний правовий режим, а також напрями державної політики, спрямованої на підтримку та розвиток професійних навичок працівників судових органів України. При цьому в цій статті необхідно насамперед зазначити, що означена політика має передбачати створення сприятливих умов для постійного професійного зростання, покращення якості та доступності освітніх програм для працівників судових органів, а також забезпечення відповідності професійного рівня працівників сучасним вимогам. У ст. 3 «Принципи

професійного розвитку працівників судових органів» мають окреслюватися основні засади, на яких ґрунтується професійний розвиток працівників судових органів, а саме загальноправові (верховенства права, людиноцентризму, рівності, законності, справедливості) та спеціальні (безперервності професійного розвитку, відповідності освітніх програм реальним потребам) судової системи, прозорості та об'єктивності процедур атестації, дотримання високих етичних стандартів в системі правосуддя тощо). У ст. 4 «Критерії професійного розвитку працівників судових органів» слід вказати основні критерії, що будуть основою для об'єктивної оцінки професійного зростання та ефективності роботи працівників після успішного проходження заходів професійного зростання.

Крім того цей розділ повинен містити ст. 5 «Система публічного адміністрування у сфері професійного розвитку працівників судових органів», в якій важливо окреслити багаторівневу структуру та ключові функції суб'єктів публічного адміністрування, відповідальних за реалізацію державної політики у сфері професійного розвитку працівників судових органів. Також, враховуючи процес демократизації правової системи України, слід вказати, що цією системою охоплюються і суб'єкти громадянського суспільства, котрі у своїй діяльності цілісно спрямовані на забезпечення реалізації права працівників судових органів на професійний розвиток. У ст. 6 «Діяльність посадових осіб у сфері професійного розвитку працівників судових органів» має визначатися роль та обов'язки посадових осіб, відповідальних за професійний розвиток працівників судових органів, а у ст. 7 «Участь професійних спілок та інших асоціацій працівників судових органів у забезпеченні професійного розвитку працівників судових органів» – наголошувати на важливості залучення професійних спілок та інших організацій працівників судових органів у процес професійного розвитку відповідного кола працівників, окреслюватися основні гарантії їхньої правомірної дії у цій сфері;

2) розділ «Професійне навчання працівників судових органів». Відповідний розділ законопроекту має охоплювати ст. 8 «Організація професійного навчання працівників судових органів», у якій мають бути відображені засади, з огляду на які відповідні суб'єкти публічного адміністрування мають планувати, а також комплексно здійснювати політику професійного навчання працівників судових органів. У ст. 9 «Форми, засоби і методи професійного навчання працівників судових органів» важливо вказати про необхідність надання в рамках професійного розвитку працівників актуальних (і науково достовірних, апробованих) як теоретичних, так і практичних знань і навичок у рамках очних, заочних, дистанційних та суміжних заходів шляхом проведення вебінарів, семінарів, тренінгів, майстер-класів, стажувань тощо, а також використання інтерактивних методів навчання (симуляцій, ділових ігор тощо). У ст. 10 «Навчальні плани та програми професійного навчання працівників судових органів» слід регламентувати засади розробки та затвердження навчальних планів та програм професійного навчання (зокрема, вимоги до змісту та структури програм, які мають охоплювати всі необхідні аспекти професійної діяльності працівників судових органів).

Також відповідним розділом законопроекту слід передбачити ст. 11 «Кадрове забезпечення професійного навчання працівників судових органів», в якій регламентуватимуться основні кваліфікаційні вимоги (зокрема, рівень освіти, досвід роботи, позитивні результати перевірки етичності, частота підвищення кваліфікації) до складу викладачів, тренерів, інструкторів, менторів, які беруть участь у навчанні та

наставництві судових працівників органів. У ст. 12 «Оплата праці осіб, які здійснюють професійне навчання та наставництво працівників судових органів» будуть включені положення про структуру винагороди за роботу, джерела фінансування, прозорість фінансування їх оплати праці;

3) розділ «Спеціалізовані форми професійного навчання та розвитку», в якому у ст. 13 «Дистанційне навчання та використання інформаційно-комунікаційних технологій» буде включено положення про створення, впровадження та забезпечення функціонування єдиної онлайн-платформи для навчання, проведення вебінарів, відеолекцій та інших форм дистанційного навчання, призначених для працівників судових органів України. Важливим є також передбачити у розділі також ст. 14 «Менторство та практичне навчання», ст. 15 «Стажування та обмін досвідом», ст. 16 «Програми розвитку лідерських якостей», а також ст. 17 «Оцінка та підтримка керівних кадрів», в якій описуватимуться основні методи та критерії оцінки ефективності роботи керівників судових органів, а також програми їх професійного розвитку;

4) розділ «Етичні стандарти та професійна етика», який складатиметься із двох статей: по-перше, ст. 18 «Основні етичні стандарти для працівників судових органів» (насамперед, це: об'єктивність та політична й ін. неупередженість; конфіденційність; чесність та сумлінність (непідкупність); професійна компетентність; етична поведінка); по-друге, ст. 19 «Кодекс професійної етики», в якій закріплюватиметься необхідність розробки та впровадження відповідного Кодексу, а також: цілі та завдання Кодексу, його юридичний статус та сфера застосування; вимоги щодо включення до нього ключових етичних норм і принципів; процедури та механізми забезпечення дотримання положень Кодексу; особливості перегляду та оновлення положень Кодексу;

5) розділ «Атестація працівників судових органів». Цей розділ має містити ст. 20 «Атестація працівників судових органів», що визначатиме: мету та завдання атестації; підстави і умови, а також періодичність проведення атестації; перелік суб'єктів, уповноважених здійснювати заходи щодо атестації працівників; основні критерії об'єктивної оцінки професійного рівня працівників (також застереження про недопустимість гендерної та ін. дискримінації під час оцінювання працівників); засади планування та здійснення процедури проведення атестації, а також прийняття підсумкових актів. Крім того, у цьому розділі також важливо передбачити ст. 21 «Категорії працівників судових органів, що не підлягають атестації», ст. 22 «Результати атестації», а також ст. 23 «Організація підтвердження результатів неформального професійного навчання працівників судових органів»;

6) розділ «Фінансування заходів щодо забезпечення професійного розвитку працівників судових органів». У межах цього розділу слід передбачити ст. 24 «Засади фінансування заходів із забезпечення професійного розвитку працівників судових органів», а саме: стандарти достатнього, своєчасного та прозорого фінансування, що забезпечуватимуть також і непорушність незалежності суду та самостійності суддів; особливості державного та недержавного фінансового забезпечення системи професійного розвитку працівників судових органів; контроль за витрачанням коштів у цій системі. Окремо у розділі важливо передбачити ст. 25 «Механізми та джерела фінансування»;

7) розділ «Мотивування та стимулювання працівників судових органів». У цьому розділі законопроект слід закріпити ст. 26 «Заходи мотивування та стимулювання працівників до участі у програмах професійного розвитку», що визначатиме допустимі

заходи матеріальної мотивації, кар'єрного просування по службі, нагородження грамотами тощо. У ст. 27 «Додаткові відпустки для навчання та підвищення кваліфікації» має підтверджуватись право розглядуваного кола працівників на відповідну відпустку, підстави і умови її надання та неприпустимість зловживання вказаним правом тощо. Також у цьому розділі важливо передбачити такі статті: ст. 28 «Додаткова винагорода за успішне проходження курсів», ст. 29 «Психологічна підтримка працівників судових органів та здоровий психологічний клімат в судових органах», ст. 30 «Програми розвитку стійкості службової кар'єри працівників судових органів»;

8) розділ «Міжнародне співробітництво у сфері професійного розвитку», в якому будуть передбачені ст. 31 «Основи міжнародного співробітництва у сфері професійного розвитку працівників судових органів» та ст. 32 «Обмін досвідом та впровадження передових практик у системі професійного розвитку працівників судових органів»;

9) розділ «Інновації у професійному розвитку». У рамках відповідного розділу законопроекту слід передбачити ст. 33 «Впровадження нових технологій та інновацій», якою має заохочуватися впровадження нових технологій та інновацій у процеси професійного розвитку працівників судових органів, а саме: підтримка ініціатив, спрямованих на впровадження передових технологій у системи навчання та розвитку кадрів судових органів (використання можливостей штучного інтелекту, онлайн-платформ, віртуальної та доповненої реальності, а також інших сучасних інструментів); сприяння розробці та реалізації інноваційних проєктів, спрямованих на покращення процесів навчання, оцінки та моніторингу професійного розвитку; заохочення співпраці з технологічними компаніями, закладами вищої освіти та науково-дослідними організаціями і установами для розробки та впровадження новаторських рішень у процес професійного розвитку працівників судових органів; визначення механізмів забезпечення грантових програм щодо підтримки інноваційних проєктів та ініціатив у сфері професійного розвитку працівників. Також у відповідному розділі має бути передбачена ст. 34 «Навчання новим технологічним рішенням», в якій слід визначити основи здійснення процесів навчання працівників судових органів новим технологічним рішенням та інструментам, необхідним для ефективного виконання службових обов'язків у рамках функціонування системи правосуддя;

10) розділ «Підтримка правового порядку у системі професійного розвитку працівників судових органів». Насамперед, у рамках цього розділу необхідно передбачити ст. 35 «Система моніторингу та оцінки ефективності програм професійного розвитку», в рамках якої важливо визначити: по-перше, конкретні параметри оцінки ефективності програм професійного розвитку, які враховують якість навчання, застосування знань на практиці та досягнення встановлених цілей; по-друге, особливості дії механізму систематичного моніторингу програм професійного розвитку (включаючи збирання даних, аналіз та звітність про результати цих програм); по-третє, здійснення незалежної та достовірної оцінки програм професійного розвитку. Також у рамках цього розділу важливо передбачити ст. 36 «Звітність та публікація результатів моніторингу і оцінки ефективності програм професійного розвитку», яка передбачатиме: по-перше, встановлення вимог (насамперед терміни, форми) до регулярної звітності про результати моніторингу та оцінки програм професійного розвитку; по-друге, забезпечення публічного доступу до результатів цього моніторингу та до оцінок відповідних перевірок, актів реагування на недоліки системи професійного розвитку працівників тощо; виконання рекомендацій щодо

покращення програм професійного розвитку на основі отриманих даних у рамках проведеного моніторингу. Додатково також важливо у цьому розділі передбачити ст. 37 «Форми та заходи протидії корупції у системі професійного розвитку працівників судових органів», якою зокрема регламентуватиметься: по-перше, механізм забезпечення прозорості всіх процесів, пов'язаних із професійним розвитком працівників; по-друге, запровадження регулярних контрольних заходів та аудиту для виявлення та запобігання корупційним діянням у системі професійного розвитку; по-третє, забезпечення гарантій соціальної та інших типів безпеки викривачів корупції; по-четверте, організація обов'язкових антикорупційних тренінгів для працівників судових органів, спрямованих на підвищення обізнаності та формування етичної поведінки працівників. Крім того, у розділі X запропонованого законопроекту важливо закріпити ст. 38 «Юридична відповідальність за порушення положень Закону», в якій буде зазначено, що порушення норм цього законодавчого акта може розглядатися як підстава для притягнення порушника до виду юридичної відповідальності;

11) розділ «Прикінцеві та перехідні положення», в якому має бути зазначена дата, з якої відповідний законодавчий акт набуде чинності, а також визначення перехідного періоду, протягом якого мають бути приведені у відповідність до нових вимог чинні нормативні акти та практики здійснення заходів щодо професійного розвитку працівників судових органів.

Висновки. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що на сьогоднішній день актуалізувалася необхідність розробки та прийняття Закону України «Про професійний розвиток працівників судових органів». У рамках цього законодавчого акта встановлюватимуться ключові засади для реалізації та регулювання професійного розвитку працівників судових органів, забезпечуючи правову та організаційну основу для ефективного та безперервного підвищення їх кваліфікації та професійних навичок, що враховуватиме гарантії забезпечення незалежності суду та самостійності суддів.. Крім того, важливо враховувати й те, що у пропонованому нами Законі має застосовуватися системний підхід до регламентації професійного навчання відповідних працівників, а саме: передбачатись створення необхідних умов для якісної освіти та підвищення кваліфікації, використання сучасних технологій та методів навчання, а також належне кадрове забезпечення системи професійного розвитку працівників Також цей законодавчий акт буде цілісно спрямований на впровадження та розвиток особливих форм навчання та розвитку, що сприяють всебічному професійному зростанню працівників судових органів, включаючи також програми розвитку лідерських якостей та підтримку керівних кадрів судових органів, забезпечуючи таким чином формування висококваліфікованих управлінців, здатних ефективно керувати цими органами, а також забезпечувати правомірність, справедливість та добросовісність їхньої професійної діяльності. Також цей законодавчий буде спрямований на забезпечення: високого рівня професійної етики та моральних стандартів серед працівників судових органів; систематичної оцінки професійних компетенцій працівників судових органів, що допомагатиме виявити сильні та слабкі сторони працівників, сприяючи їхньому професійному розвитку та підвищенню ефективності роботи системи правосуддя у цілому. Додатково законодавець має брати до уваги, що фінансування системи професійного розвитку працівників судових органів – це одна з гарантій незалежності суду та самостійності суддів, а тому у цьому Законі мають окреслюватися ключові засади фінансування та встановлення чітких, прозорих (до того ж

підконтрольних) та політично нейтральних механізмів та джерел фінансування системи професійного розвитку.

Крім того, у відповідному законопроекті важливо сформувавши нормативно-правову основу для умов ефективної мотивації та стимулювання працівників судових органів до професійного розвитку, що можна вважати найважливішим інструментом для підвищення заінтересованості працівників у постійному навчанні та професійному розвитку. На додаток до стимулювання та мотивування працівників судових органів законопроект також повинен гарантувати: забезпечення працівників інноваційними технологіями у процесі їхнього професійного розвитку; усіх суб'єктів процесу професійного розвитку гарантіями правопорядку (зокрема, доброчесності). Важливо підкреслити, що пропонуванй нами Закон має наголошувати на важливості підтримки правового порядку й забезпечення прозорості в системі професійного розвитку працівників судових органів, адже створення ефективної системи постійного моніторингу та оцінки системи професійного розвитку дозволить не лише відстежувати якість (достатність, доступність, актуальність, наукову обґрунтованість, практичну застосовність та ін.) й результативність програм професійного розвитку, а й вносити необхідні корективи для їх постійного покращення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрійв В.М., Вахонєва Т.М. Оцінка професійних якостей працівників як категорія трудового права. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право.* 2017. Вип. 14. С. 209–218.
2. Балог К.С. Формальне та неформальне професійне навчання та їх правове забезпечення. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2023. № 4. С. 49–58. doi:10.32782/39221517.
3. Барський А.С. Правові засади функціонування системи професійного розвитку працівників в Україні: монографія / за наук. ред. О.М. Ярошенка. Харків: Юрайт, 2015. 239 с.
4. Горпинченко О.В. Удосконалення організаційно-економічного механізму професійного розвитку працівників в Україні в умовах інноваційних змін: дис. ... канд. економ. наук: 08.00.03. Кропивницький, 2019. 260 с.
5. Єфремова М.Ю. Напрямки професійного розвитку працівників. *Вісник Запорізького національного університету. Серія: Юридичні науки.* 2014. № 2. С. 128–134.
6. Іванова Ю.С. Поняття професійного навчання працівників: теоретико-правовий аналіз. *Право та інновації.* 2014. № 4. С. 148–155.
7. Мішок С.М. Особливості правового регулювання атестації працівників в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2019. 204 с.
8. Радіонова-Водяницька В.О. Атестація як організаційно-правова форма встановлення кваліфікації працівника. *Право і суспільство.* 2017. № 2. С. 78–84.
9. Суліменко Д.В. Щодо питання поняття й правового значення оцінювання працівників. *Право і суспільство.* 2020. № 2, Ч. 2. С. 82–86. doi:10.32842/2078-3736/2020.2-2.13.
10. Базарник Б.І. Професіоналізація суддів у контексті сучасного реформування: філософсько-правові аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12. Хмельницький, 2019. 216 с.
11. Шукліна Н.Г. Професійний розвиток судді: виклики сьогодення. *Слово*

УДК 342.7:351.86:355.01

DOI: 10.32751/2617-5967-2024-02-13

Марциняк А.А.

адвокат, магістр права

ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО БАЛАНСУ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті досліджується проблема захисту конституційних прав громадян в умовах війни та пошуку балансу між індивідуальними свободами та національною безпекою. Аналізуються ключові виклики, з якими стикаються демократичні суспільства під час збройних конфліктів, зокрема загрози праву на належну правову процедуру, свободі слова та приватності. Розглядаються наслідки технологічного прогресу у сфері спостереження та збору даних для громадянських свобод. Особлива увага приділяється довготривалим ефектам обмеження конституційних прав на демократію, соціальну згуртованість та рівність. Підкреслюється необхідність міждисциплінарного підходу до вирішення проблеми, що враховує правові, етичні, соціальні та політичні аспекти. Стаття наголошує на важливості розробки нюансованих політик та механізмів, які б забезпечували захист конституційних прав при одночасному вирішенні нагальних проблем національної безпеки в контексті зростаючої глобальної нестабільності.

Ключові слова: конституційні права, національна безпека, воєнний стан, громадянські свободи, правова процедура, технології спостереження, демократичні цінності

The article examines the problem of protecting the constitutional rights of citizens in times of war and finding a balance between individual freedoms and national security. The author analyzes the key challenges faced by democratic societies during armed conflicts, including threats to the right to due process, freedom of speech and privacy. The paper also examines the implications of technological advances in surveillance and data collection for civil liberties. Particular attention is paid to the long-term effects of restrictions on constitutional rights to democracy, social cohesion and equality. The author emphasizes the need for an interdisciplinary approach to solving the problem, taking into account legal, ethical, social and political aspects. The article emphasizes the importance of developing nuanced policies and mechanisms that would ensure the protection of constitutional rights while addressing pressing national security issues in the context of growing global instability.

Keywords: constitutional rights, national security, martial law, civil liberties, legal procedure, surveillance technologies, democratic values

Актуальність дослідження зумовлена гострою необхідністю вивчення та аналізу складного балансу між захистом конституційних прав громадян та забезпеченням національної безпеки в умовах війни. Ця тема набуває особливої значущості з огляду на наступні фактори: зростаюча глобальна нестабільність та збільшення кількості збройних